

Singles, seksuele relaties en seksuele rechten: Inzichten uit de coronacrisis

Linda Duits

Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek, Universiteit Utrecht, Nederland

Samenvatting

Volgens de RIVM-richtlijnen mogen burgers tijdens corona alleen seks hebben met een vaste partner waarmee ze samenwonen. Voor personen zonder zo'n partner is het niet mogelijk om zich zowel aan de regels te houden als intiem fysiek contact te hebben met anderen. Dit artikel bespreekt dit advies in een kader van seksuele rechten en seksuele gezondheid. Er bestaat een spanning tussen burgers beschermen tegen corona en het waarborgen van hun seksuele gezondheid. Betoogd wordt dat de Nederlandse overheid seksuele relaties beziet vanuit een conservatief perspectief, wat haar in staat stelt dit dilemma te negeren. Dit is schadelijk voor de gezondheid van personen die buiten de norm van monogame, samenwonende/gehuwde partners vallen. Seksuologen worden opgeroepen de discussie over de proportionaliteit van de genomen maatregelen te entameren.

“D oor de 1,5 meter-regel kunt u alleen seks hebben met uw vaste partner”. Het gebod is stellig, krachtig en eenduidig. Logisch, in zekere zin ook. De maatregelen die half maart 2020 werden aangekondigd om de verspreiding van covid-19 in Nederland te beperken, stoelden grotendeels op het houden van anderhalve meter afstand, en dat betekent noodzakelijkerwijs een inperking van fysiek contact en dus van seksuele omgang. Mensen die met elkaar een huishouden vormen, kunnen die afstand niet of moeilijk bewaren, vandaar dat zij wel ‘gewoon’ seks met elkaar kunnen hebben. Het advies over seksualiteit in tijden van corona werd zonder toelichting geponeerd en er kwam nauwelijks verzet tegen. In dit artikel bespreek ik hoe dit advies zich verhoudt tot seksuele rechten en tot de seksuele gedragingen van Nederlanders tijdens de eerste lockdown. Er bestaat een spanning tussen burgers beschermen tegen corona en het waarborgen van hun seksuele gezondheid. Ik betoog dat de Nederlandse overheid seksuele relaties beziet vanuit een conservatief perspectief dat het primaat legt bij monogame, samenwonende/gehuwde partners, waardoor zij dit dilemma kan negeren. Dit is schadelijk voor de gezondheid van groepen die hierbuiten vallen.

Het advies

De formulering lijkt eenduidig, maar is dat zeker niet. Een vaste partner hoeft immers geen deel uit te maken van het huishouden. In 2015 schatte het CBS (Otten & te Riele, 2015) dat ongeveer zeven procent van de Nederlandse volwassenen een latrelatie (naar het Engelse *living apart together*) heeft. Deze mensen mochten volgens het advies geen seks meer hebben met hun vaste partner, al werd dat niet zo benoemd. In april legde RTL Nieuws de vraag expliciet voor aan een woordvoerder van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Die was duidelijk: “Er zijn geen uitzonderingen op de coronamaatregelen voor mensen in een latrelatie”. De woordvoerder toonde begrip dat dit moeilijk was, maar: “Dat geldt niet alleen voor mensen in een relatie, maar ook voor ouders met kinderen die niet thuiswonen of voor ouderen” (Social distancing: maar hoe zit het met latrelaties?, 2020). In de toelichting werd benadrukt dat alleen de vraag telt of je samen een huishouden vormt. Toch staat er in het advies niet dat burgers alleen seks mogen hebben met hun huisgenoten, een formulering die dus preciezer zou zijn. Dat komt wellicht omdat we de term ‘huisgenoot’ associëren met jonge mensen die een woning delen met andere jonge mensen, niet met onze romantische/seksuele partner. Desalniettemin verraadt de woordkeuze een *bias* naar de traditionele relatievorm van niet meer dan twee samenwonende, al dan niet gehuwde partners. Dat blijkt ook uit de formulering ‘vaste partner’ en de keuze voor enkelvoud ‘partner’ in plaats van het meer inclusieve ‘partner(s)’

Dr. Duits is geaffilieerd onderzoeker Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek, Universiteit Utrecht.

Correspondentie-adres: linda@dieponderzoek.nl | l.duits@uu.nl
Ontvangen op 16 januari 2021, geaccepteerd op 9 februari 2021

De adviezen van het RIVM zijn niet meer dan dat: adviezen. Het instituut is niet bij macht navolging af te dwingen. Ook voor de wetgever is dat lastig: seks is een privéaangelegenheid, achter de voordeur – en zeker in de slaapkamer – en kan niet gehandhaafd worden. Mensen hadden en hebben dus de mogelijkheid de adviezen niet op te volgen. Maar dat doet geen recht aan de status die de RIVM-regels inmiddels hebben. Niet alleen richten burgers die het goed willen doen zich tot het RIVM om te zien hoe ze dat kunnen doen, de regels vormen bovendien de standaard waartegen anderen elkaar afzetten. Er is een grote afkeer van mensen die zich niet aan de regels houden. Zo worden zij op sociale netwerken voortdurend in verband gebracht met stijgende besmettingscijfers, coronadoden en aangescherpte maatregelen. Daarnaast zijn er overtredingen van de regels die wel beboet kunnen worden en zijn er gevallen bekend waar de politie achter de voordeur handhaafde (zie bijvoorbeeld Kommer, 2020). Wat het RIVM adviseert, functioneert daarom niet juridisch maar wel *de facto* als een overheidsverordening.

Het oorspronkelijke advies van het RIVM was noodzakelijk en navolgbaar gezien de acute situatie. Maar toen in de loop van april duidelijk werd dat de anderhalvemetersamenleving moest gaan gelden als ‘het nieuwe normaal’, werd de discriminerende aard ervan onhoudbaar. Begin mei pleitte ik in een opiniestuk voor *Het Parool* (Duits, 2020) voor een bijstelling die zoveel mogelijk het risico op besmetting reduceert, maar toch tegemoetkomt aan de rechten van alle burgers, bijvoorbeeld door coronaseksbuddy's toe te staan. Ondertussen ijverde Soa Aids Nederland achter de schermen bij het RIVM voor hetzelfde: een pragmatische benadering van seks tijdens corona, heldere adviezen die uitgaan van de realiteit dat mensen hoe dan ook seks gaan hebben. Die lobby was succesvol, op 14 mei werd het advies aangepast:

“Het is logisch dat u als single ook lichamelijk contact wilt hebben. Het is wel extra belangrijk dat u bij intimiteit en seks het risico op het coronavirus zo klein mogelijk houdt. Spreek bijvoorbeeld met eenzelfde persoon af om lichamelijk of seksueel contact te hebben, bijvoorbeeld een knuffelmaatje of ‘seksbuddy’. Maak met deze persoon ook goede afspraken hoeveel andere mensen u beiden ziet. Hoe meer mensen u ziet, hoe groter de kans op het coronavirus.”

Het succes was van korte duur, al twee dagen later werd de tekst opnieuw veranderd. Blijkbaar hadden de termen knuffelmaatje en seksbuddy zowel hoon als woede uitgelokt. Een woordvoerder, opnieuw tegen *RTL Nieuws*: “Het lijkt nu alsof wij het nemen van een seksbuddy willen stimuleren, maar dat is absoluut niet het geval” (RIVM haalt term seksbuddy van site: ‘Het

heeft veel losgemaakt’, 2020), oftewel: het RIVM wilde niet verwijtbaar zijn mensen aan te zetten tot seks. Het is onduidelijk wie vond dat die suggestie werd gewekt.

De twee vermeend aanstootgevende termen verdwenen, waardoor de tekst nu vaag en tegenstrijdig is. De stelregel is op moment van schrijven nog steeds dat seks alleen mag met de vaste partner. Daaronder volgt een kopje “Geen vaste partner of een partner in een ander huishouden? Maak goede afspraken en beperk het risico op het coronavirus”. Dit advies wordt toegelicht met:

“Het is logisch dat u als single ook lichamelijk contact wilt hebben. Het is wel extra belangrijk dat u bij intimiteit en seks het risico op het coronavirus zo klein mogelijk houdt. Bespreek samen hoe u dat het beste doet. Houdt u aan de regels rondom het nieuwe coronavirus” (RIVM, 2020).

Deze nieuwe formulering is zichtbaar een compromis, met als gevolg dat de richtlijn nu onmogelijk na te volgen is. Ten eerste laat dit advies helemaal geen ruimte voor het lichamelijk contact dat singles zo begrijpelijk willen hebben, de hoofdregel is immers afstand houden tenzij je een huishouden vormt. Ten tweede wordt dankzij de omissie niet duidelijk met wie de *single* samen kan bespreken hoe het risico zo klein mogelijk gehouden kan worden. Wie het nieuws heeft gevolgd, snapt dat hier een coronabuddy wordt bedoeld. Het RIVM vraagt burgers zo om tussen de regels door te lezen wat het niet durft op te schrijven.

De site van het RIVM linkt naar de websites van Rutgers en Soa Aids Nederland. De laatste organisatie is zeer uitgebreid en volledig, en er wordt geen blad voor de mond genomen. Er zijn adviezen op maat voor *friends with benefits*, *cruisers*, *webcammers* enzovoorts. De teksten schrijven voor wat het beste is (“Spreek dus voorlopig niet met groepen bij iemand thuis af”), maar geven ook tips als je toch verder gaat dan dat: (“Organiseer je een seksfeest? Vraag dan aan iedereen die je uitnodigt een telefoonnummer”) (SoaAidsNederland, 2020). De adviezen van Soa Aids Nederland zijn complementair aan die van het RIVM. Ze hebben echter niet dezelfde status als die van het RIVM, dat weliswaar een onafhankelijk maar direct aan de overheid gelieerd instituut is.

Seksuele rechten

Seksuele rechten zijn onderdeel van mensenrechten. Ze staan dankzij de vrouwenbewegingen en de hiv-epidemie op de agenda van organisaties als Amnesty International en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De laatste houdt zich sinds 1974 met dit thema bezig, en brengt seksuele rechten nadrukkelijk in verband met seksuele gezondheid. De WHO definieert seksuele gezondheid als:

“a state of physical, emotional, mental and social well-being in relation to sexuality; it is not merely the absence of disease, dysfunction or infirmity. Sexual health requires a positive and respectful approach to sexuality and sexual relationships, as well as the possibility of having pleasurable and safe sexual experiences, free of coercion, discrimination and violence. For sexual health to be attained and maintained, the sexual rights of all persons must be respected, protected and fulfilled” (World Health Organization, 2006, p. 5).

Belangrijk aan deze definitie, die veel geciteerd wordt, is dat het gaat om welzijn dat meer is dan de afwezigheid van ziekte. Om seksuele gezondheid te waarborgen, is een benadering nodig waarin seks plezierig en veilig is, vrij van discriminatie. Zoals Starrs en Anderson (2016) opmerken erkent deze definitie dus dat seksuele gezondheid verder gaat dan het fysiologische/biologische domein. In de definitie wordt bovendien een expliciete koppeling met seksuele rechten gemaakt: *“Sexual rights embrace human rights that are already recognized in national laws, international human rights documents and other consensus statements”* (World Health Organization, 2006, p. 5). Die worden vervolgens als volgt afgebakend:

They include the right of all persons, free of coercion, discrimination and violence, to:

- *the highest attainable standard of sexual health, including access to sexual and reproductive health care services;*
- *seek, receive and impart information related to sexuality;*
- *sexuality education;*
- *respect for bodily integrity;*
- *choose their partner;*
- *decide to be sexually active or not;*
- *consensual sexual relations;*
- *consensual marriage;*
- *decide whether or not, and when, to have children; and*
- *pursue a satisfying, safe and pleasurable sexual life.*

The responsible exercise of human rights requires that all persons respect the rights of others” (World Health Organization, 2006, p. 5).

Over deze formulering is meer controversie. Op internationale (VN-)conferenties wordt er bijvoorbeeld gediscussieerd over de inclusie van lesbiennes en homomannen en over de invulling van lichamelijke autonomie. Seksualiteit blijft nu eenmaal een politiek gevoelig en beladen thema en verscheidene landen hebben bezwaren tegen een of meerdere elementen in de bewoording (Starrs & Anderson, 2016). Nederland is daar echter geen van. Sterker nog, seksuele rechten zijn een belangrijk thema voor het ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa) en dan vooral als het gaat om internationale samenwerking. Zo stelde het ministe-

rie €215 miljoen beschikbaar in het SRHR Partnership Fund (SRHR staat voor *Sexual and Reproductive Health and Rights*). De bijbehorende webpagina stelt expliciet: *“SRHR means that everyone has a right to enjoyable and safe sex”* (Government of the Netherlands, z.d.).

Daarnaast maken seksuele rechten onderdeel uit van een vertoog over Nederlandse identiteit (Mepschen, Duyvendak, & Tonkens, 2010), zij het vooral in de context van vrouwen- en LHBTQ+-rechten, waarbij seksuele rechten gezien worden als iets dat ‘wij’ (‘Nederlanders’) wel hebben, maar de Ander (‘buitenlanders’, ‘nieuwkomers’) niet.

De eenzijdige blik op het buitenland zien we ook terug bij Rutgers. Het kenniscentrum, dat een deel van zijn financiering verkrijgt via BuZa, bespreekt deze vrijwel volledig binnen een internationaal kader. Kenmerkend is een blogpost over werelddoelen met als titel ‘Seksuele rechten zijn een mensenrecht!’ (Oosters, 2015). Daarin wordt gesproken over “conservatieve landen en krachten die zich actief verzetten tegen seksuele rechten”, en die worden gecontrasteerd met Nederland waar dingen ‘gelukkig anders’ zijn. Nederland wordt gepresenteerd als gidsland: “Laten we er als Nederland voor blijven zorgen dat [opkomen voor reproductieve én seksuele rechten] ook voor mensen wereldwijd vanzelfsprekend wordt”.

Tijdens de eerste *lockdown* werd duidelijk dat die vanzelfsprekendheid op eigen bodem helemaal niet op gaat en dat ook bij ons conservatieve krachten machtig zijn. Het uitsluiten van seks van mensen die geen huishouden vormen, is strijdig met het recht een partner te kiezen en met het recht te kiezen om seksueel actief te zijn of niet. De stelling dat alleen partners uit een huishouden fysieke seksuele contacten mogen hebben, is discriminerend. Het is onverenigbaar met het recht van alle mensen uit de WHO-definitie om *“a satisfying, safe and pleasurable sexual life”* na te streven. Mensen intimiteit ontzeggen schaadt hun seksuele gezondheid, zowel fysiek als op conceptueel-juridisch niveau. Deze rechten op seksuele gezondheid kunnen wellicht provisioneel in een noodsituatie opgeschort worden, maar van tijdelijkheid is allang geen sprake meer. Seksuele gezondheid kan uiteraard niet boven algemene gezondheid worden geplaatst, maar zelfs van enige weging is geen sprake.

De singles

Toen halverwege maart 2020 de samenleving ‘intelligent’ op slot ging, was de term huidhonger plots overal. Het gemis aan aanraking drukte zich op de voorgrond. Mensen moesten opeens in een grote boog om vreemden heen lopen en afzien van lichamelijke begroeting van vrienden. Bovendien waren ook fysiotherapeuten, masseurs en kappers gesloten, plekken waar je aangehaakt wordt zonder dat dit intiem bedoeld is. ‘Huidhonger’ is een woord dat het gemis uitstekend uitdrukt, maar het bestond al voor corona. De eerste melding in krantenarchief Delpher is uit 1984, in een artikel over

‘heilige gekken’, een soort cliniclowns voor christenen. Zij leerden dat huidhonger een ‘onontdekte nood’ was van vele mensen, namelijk ‘de mismaakten, de gestoorde, de ouderen, de niet-zo-mooien, de eenzamen’. En nu komen daar dus ook de mensen zonder huishouden en singles bij.

De seksuele gezondheid van Nederlanders tijdens de eerste *lockdown* is door Rutgers onderzocht (De Graaf, 2020). Over de hele linie hadden mensen minder seks, dus ook personen die een huishouden vormen met hun partner en personen in een latrelatie. De daling was echter het sterkst onder singles: 27 procent van de mannelijke singles en 16 procent van de vrouwelijke had seks tijdens de coronacrisis (waarmee hier de periode 15 maart – begin mei 2020 [het moment van ondervragen] wordt bedoeld). Ter vergelijking, ‘in het afgelopen half jaar’ (voor de respondent, dus de zes maanden voorafgaand aan het moment van invullen, grotendeels de periode voor de lockdown) dus op moment van ondervragen moest nadenken over de laatste zes maanden en waren die percentages respectievelijk 39 procent en 32 procent. In navolging daarvan daalde ook de seksuele tevredenheid van ‘latters’ en singles: 28 procent van de mensen met een latrelatie was minder tevreden, net als 37 procent van de singles. Deze cijfers gaan over de bevolking boven de 25 jaar.

Jongeren verdienen speciale aandacht. Zij richten zich meer op hun *peers* dan andere leeftijdsgroepen en hun seksualiteit is volop in ontwikkeling. Zij zijn dan ook apart onderzocht door Rutgers (Marra, Meijer, Polet, & De Graaf, 2020). Ook deze groep had minder seks tijdens de eerste *lockdown* (in de enquête is gevraagd naar de periode 15 maart – 1 juni 2020), maar die daling geldt alleen voor de single jongeren. Van deze groep had 21 procent van de jongens en 18 procent van de meisjes seks tijdens corona, tegenover respectievelijk 44 en 36 procent ‘in het afgelopen half jaar’. Er is dus sprake van een halvering. Als deze groep al seks had, was dat met een *coronabuddy*: slechts 4 procent van de jongeren had in deze periode een *onenightstand*. Uit dit onderzoek blijkt ook dat *datingapps* vaker werden gebruikt, maar dat het minder vaak tot een fysieke ontmoeting kwam. Dates die wel tot een ontmoeting leidden, vonden vaker buiten plaats. Wellicht verklaart dat waarom seks tijdens de eerste *date* gedurende de *voorjaars-lockdown* minder vaak voorkwam dan in de periode daarvoor. Hoewel dit niet direct aan seks en aanraking gerelateerd hoeft te zijn, voelde 80 procent van de jongeren zich in enige mate eenzaam – voor corona was dat 65 procent.

Discussie en implicaties

Aan het begin van de coronacrisis, in maart 2020, heeft het RIVM richtlijnen opgesteld voor seksuele contacten die *de facto* functioneren als overheidsverordeningen. Deze regels discrimineren grote delen van de bevolking: alleen vaste partners die samenwonen mogen seks met elkaar hebben. De woordkeuze wijst boven-

dien op traditionele opvattingen over relaties: het bestaan van polyamoreuze huishoudens wordt miskend. Groepen die buitenboord vallen zijn naast mensen in een latrelatie en singles, ook mensen met open relatievormen met partners met wie ze niet samenwonen, of mensen die deelhuishoudens vormen (bijvoorbeeld de ene helft van de week bij partner 1 wonen en de tweede helft bij partner 2). Het oorspronkelijke advies werd halverwege mei opengebroken om ruimte te bieden aan *seksbuddy's*. Deze benaming zorgde voor maatschappelijke roering en werd ingetrokken. Het RIVM is niet transparant over de motivatie hiervoor, noch over het besluitvormingsproces. Het resultaat is dat het huidige advies (op moment van schrijven in januari 2021) nog steeds discriminerend is. Mensen die afwijken van de traditionele relatiernorm moeten het doen met een vage toevoeging, waardoor het voor hen niet mogelijk is zich zowel aan de regels te houden als intiem fysiek contact te hebben met anderen.

Het advies van het RIVM is strijdig met seksuele rechten. Onderzoek naar seksuele gedragingen tijdens de eerste *lockdown* laat bovendien zien dat burgers navolging geven aan het RIVM-advies, met schadelijke gevolgen voor het welzijn en de gezondheid van de mensen die op dit moment geen seks mogen hebben. De overheid zou voor deze rechten en gezondheid beter zorg moeten dragen, een project waaraan zij zich in het buitenland wel duidelijk committeert, wellicht omdat zij meent dat deze in Nederland voldoende zijn gewaarborgd. Tijdens de coronacrisis heeft zij dit in eigen land nagelaten voor mensen die buiten de norm van monogame, samenwonende/gehuwde partners vallen. Natuurlijk was er sprake van een uitzonderlijke situatie en kan de collectieve gezondheid van burgers boven die van individuele worden geplaatst. Het is echter opmerkelijk dat er wel media- en politieke aandacht is voor andere mensenrechten en fundamentele vrijheden, zoals de vrijheid van betoging en godsdienstvrijheid, maar niet voor seksuele rechten. Geen enkele politieke partij heeft Kamervragen gesteld over de achterstelling van niet-samenwonende partners tijdens de corona-pandemie. Seksuele gezondheid is politiek simpelweg geen thema. Dat geldt ook voor de media: er is wel interesse in het *dated*gedrag van singles tijdens corona, maar geen ruimte voor ethische discussie over seksueel welzijn.

Onderzoek zal moeten laten zien hoe het tijdens de rest van de crisis en de tweede *lockdown* gesteld is met de seksuele gedragingen en het seksueel welzijn van singles, latters, polyamoureuzen en andere mensen die buiten de regel ‘vaste relatie + zelfde huishouden’ vallen. Die resultaten zullen nog even op zich laten wachten. Dat betekent niet dat we niet nu al de discussie kunnen voeren over de proportionaliteit van de genomen maatregelen, dat wil zeggen: gaan ze niet verder dan nodig is om het doel te bereiken? Het is duidelijk dat een lobby ontbreekt. Er is geen enkele organisatie die het onderwerp seksuele rechten heeft opgepakt.

Hier ligt een taak voor seksuologen. Zij zien immers in hun praktijk direct de gevolgen van de achterstelling, en zij hebben de autoriteit en kennis om deze thematiek op een inclusieve manier publiek en politiek te agenderen, om zo op te komen voor uit het oog verloren groepen.

Literatuur

- De Graaf, H. (2020). *Seksuele gezondheid in Nederland*. Utrecht: Rutgers. Geraadpleegd op 15 januari 2021, van https://rutgers.nl/sites/rutgersnl/files/PDF/Rapportage%20COSEKS-V_DEF.pdf
- Duits, L. (2020). Pleidooi voor soepelere regels voor singles: 'Seks is een mensenrecht'. *Het Parool*, 6 mei 2020.
- Government of the Netherlands. (z.d.). *SRHR Partnership Fund*. Geraadpleegd op 14 januari 2021, van <https://www.government.nl/topics/grant-programmes/srhr-partnership-fund>
- Kommer, R. v. (2020). Agenten beëindigen huisfeestje met 'halfnaakte mensen' in Utrechts studentenhuis. Geraadpleegd op 14 januari 2021, van AD: <https://www.ad.nl/utrecht/agenten-beeindigen-huisfeestje-met-halfnaakte-mensen-in-utrechts-studentenhuis~a2b073a0/>
- Marra, E., Meijer, S., Polet, J., & De Graaf, H. (2020). *Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland tijdens de coronacrisis*. Utrecht: Rutgers/Soa Aids Nederland. Geraadpleegd op 15 januari 2021, van https://rutgers.nl/sites/rutgersnl/files/PDF/Rapportage%20COSEKS-J_DEF.pdf
- Mepschen, P., Duyvendak, J. W., & Tonkens, E. (2010). Sexual Politics, Orientalism and Multicultural Citizenship in the Netherlands. *Sociology*, 44(5), 962-979.
- Oosters, B. (2015, december 10). Blog: Seksuele rechten zijn een mensenrecht! Geraadpleegd op 14 januari 2021, van <https://www.rutgers.nl/nieuws-opinie/blogarchief/blog-seksuele-rechten-zijn-een-mensenrecht>
- Otten, K., & te Riele, S. (2015). *Latrelaties in Nederland*. Den Haag: CBS.
- RIVM. (2020). Coronavirus en seksualiteit. Geraadpleegd op 22 december 2020, van <https://www.loketgezondleven.nl/advies-ondersteuning/coronavirus/seksualiteit>
- RIVM haalt term seksbuddy van site: 'Het heeft veel losgemaakt'. (2020). Geraadpleegd op 22 december 2020, van *RTL Nieuws*: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5124251/rivm-seksbuddy-corona-knuffelmaatje-advies-singles-rutte>
- SoaAidsNederland. (2020). Hoe houd je het risico op corona zo klein mogelijk bij intimiteit en seks? Geraadpleegd op 22 december 2020, van <https://www.soaaid.nl/nl/hoe-houd-je-risico-op-corona-zo-klein-mogelijk-bij-intimiteit-seks>
- Social distancing: maar hoe zit het met latrelaties? (2020, 4 26). Geraadpleegd op 22 december 2020, van *RTL Nieuws*: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/5100846/corona-coronavirus-covid19-virus-relatie-partner-afstand-regel-maatregel>
- Starrs, A. M., & Anderson, R. (2016). Definitions and debates: sexual health and sexual rights. *Brown Journal of World Affairs*, 22(2), 7-23.
- World Health Organization. (2006). *Developing sexual health programmes: a framework for action*. Geneve: WHO.

Summary

Singles, sexual relationships and sexual rights: Insights from the covid-19 crisis

According to guidelines from the National Institute for Public Health and the Environment, during the COVID-19 crisis, Dutch citizens are only allowed to have sex with a steady partner from their household. For people without such a partner, it is not possible to adhere to the rules and have physical contact with others. This article discusses this advice from a sexual rights and sexual health framework. Protecting citizens against COVID-19 is at odds with guaranteeing their sexual health. It is argued that the Dutch government approaches sexual relationships from a conservative standpoint, allowing it to ignore this dilemma. This is detrimental to the sexual health of those outside the norm of monogamous, co-habiting/married partners. Sexologists are called upon to address the proportionality of the measures adopted.

Keywords: corona, COVID-19, singles, sexual rights, sexual health

Trefwoorden: corona, COVID-19, singles, seksuele rechten, seksuele gezondheid